

*В.С. Котковський, канд. екон. наук, доц.,
Криворізький економічний інститут ДВНЗ "Київський національний
економічний університет імені Вадима Гетьмана"*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БАНКІВСЬКОГО ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Постановка проблеми. Рівень розвитку ефективної системи фінансового управління в комерційному банку значною мірою визначає теоретичну сутність даного процесу та особливості адаптування його в практичній діяльності. Динаміка еволюційного розвитку банківського фінансового менеджменту тісно пов'язана з тенденціями розвитку суспільства. Фінансовий менеджмент у комерційному банку забезпечує управління активами і зобов'язаннями, власним капіталом, банківськими ризиками, прибутковістю, ліквідністю та резервами, банківськими портфелями (кредитним, цінних паперів, реальних інвестицій), процесом фінансового планування та формування бюджетів. Підвищення ефективності зазначеного управління можливе при умові вирішення актуальних питань, які зумовлені впровадженням ринкових важелів управління в діяльність комерційних банків.

Метою статті є дослідження актуальних питань підвищення ефективності банківського фінансового менеджменту в сучасних умовах розвитку суспільства.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні економіка України переживає трансформаційний період. Відбувається докорінна заміна старих механізмів управління економікою, ринковими методами господарювання, які доповнюються державним регулюванням.

Зрозуміло, що основним наслідком переходу до ринку стала зміна механізму функціонування банківського сектора. У зв'язку з цим управління сучасним банком вважається однією з найбільш складних сфер людської діяльності, тому що в умовах ринкової економіки банки знаходяться в центрі суперечливих і важко прогнозованих процесів.

Ефективний банківський фінансовий менеджмент забезпечується завдяки оптимальній побудові процесів з управління грошовими потоками, використанню досвіду та знань банківського персоналу. Однак досягнення якісного рівня ефективного управління повинно відбуватися в системі пошуку раціональних підходів до формування і накопичення фінансових ресурсів банку.

Враховуючи викладене, можна стверджувати, що в умовах ринкової економіки управління різними аспектами діяльності банку неможливе без

вирішення актуальних питань фінансового характеру. Аналіз доцільності вибору засобів вирішення завдань банку, прийняття остаточного управлінського рішення потребує спеціальних знань, які одержали назву “банківський фінансовий менеджмент”.

За період існування банківського фінансового менеджменту істотно розширилося коло досліджуваних проблем. На початку його виникнення вивчалися такі актуальні питання як створення банківських структур, а у процесі становлення і розвитку досліджувалися проблеми управління різними фінансовими потоками.

Зауважимо, що історичний характер банківських фінансових відносин знаходиться в суворій підпорядкованості елементам розвитку суспільства. Дослідження показують, що розвиток банківських фінансових відносин відбувається разом з розвитком суспільства від простих відносин до більш складних. Проте практика ефективного банківського фінансового менеджменту в нашій державі перебуває в стадії становлення. Таке твердження ґрунтується на об’єктивних економічних труднощах, зумовлених впровадженням ринкових важелів управління.

Дослідження актуальних питань банківського фінансового менеджменту показало, що механічне копіювання та використання закордонних моделей в умовах України, зважаючи на специфіку її розвитку, не тільки не прийнятне, а й не можливе. Тобто виникає необхідність у такій теоретичній базі, яка б була адаптована до умов розвитку ринкової економіки в нашій країні та закріплювала практичні навички управління банківськими фінансами в умовах інфляції. Водночас банківський сектор характеризується специфічними економічними особливостями, які суттєво відрізняються від підприємницького сектора економіки. Результатом існування цих особливостей є значно ширше поняття “фінансовий менеджмент” у комерційному банку, ніж фінансовий менеджмент на підприємстві.

Обґрунтуванням вищевказаної думки є розширений підхід до встановлення процесу фінансового менеджменту в банку. З одного боку, фінансовий менеджмент у банку за сутністю управління – це його операції, а, з іншого боку, – управління фінансами банку, тобто частиною цілісного процесу, в якому можна виділити управління ліквідністю банку, управління фінансовими ризиками банку, управління прибутковістю банку та ефективністю проведення окремих видів банківських операцій.

З метою розширення процесу дослідження актуальних питань підвищення ефективності банківського фінансового менеджменту доцільно звернутися до з’ясування сутності даної категорії. Вивчення різних підходів до трактування категорії “фінансовий менеджмент” з позиції комерційного банку дозволяє більш виважено дослідити проблеми фінансового управління.

Зауважимо, що, на думку О.А. Кириченко, В.І. Міщенка та інших [1, с. 596], фінансовий менеджмент у комерційному банку являє собою підсистему менеджменту, яка передбачає цілеспрямований вплив на банківські операції шляхом використання таких інструментів, як аналіз,

планування, регулювання і контроль. При цьому ці автори уточнюють: "...цілеспрямований вплив – це вплив у рамках визначених, заздалегідь передбачених параметрів ліквідності, ризику і прибутковості". В свою чергу О.В. Васюренко [2, с. 67] звертає увагу на те, що одним з найважливіших напрямів дослідження у фінансовій сфері є банківський менеджмент, який визначає ефективність діяльності банку в цілому. Автор пов'язує менеджмент банку з рівнем ефективності його діяльності, проте окремо трактування поняття "фінансовий менеджмент у комерційному банку" не розкриває. Водночас автор розкриває основні компоненти банківського менеджменту – стратегічне планування, процеси управління активами, пасивами, ліквідністю, валютними ресурсами та ризик-менеджмент.

З іншого боку, Л.О. Примостка [3, с. 11] звертає увагу на те, що фінансовий менеджмент охоплює управління фінансовими процесами, що перебувають у компетенції банку. Автор наголошує на тому, що фінансовий менеджмент діяльності комерційного банку спрямований на оптимізацію управління банківськими фінансами. Решта складових системи управління банком формується з огляду на необхідність забезпечення адекватної підтримки фінансової діяльності [3, с. 14].

Враховуючи різні підходи вчених-економістів до визначення змісту і сутності фінансового менеджменту в комерційному банку, можна зробити висновок, що банківський фінансовий менеджмент являє собою науку про управління фінансовими потоками комерційного банку щодо вироблення і реалізації управлінських рішень, пов'язаних із досягненням достатнього рівня ефективності роботи банку в майбутньому. Очевидним є те, що ефективність процесу фінансового управління комерційним банком залежить від здатності передбачити майбутнє, мислити на перспективу, суворо контролювати ризики прийняття управлінських рішень. При цьому визначальною повинна бути якість підготовки, рівень професіоналізму, компетентності всього персоналу банку. З практичної банківської діяльності видно, що пріоритетним в даному процесі є врахування загальнолюдських цінностей у системі цінностей банку. Однак всі перелічені ознаки знайдуть практичне втілення в процесі фінансового менеджменту комерційного банку при умові визначення актуальних питань, які підлягають вирішенню в контексті підвищення ефективності діяльності.

Дослідження теоретичних та практичних аспектів вітчизняного фінансового менеджменту в комерційному банку дало можливість визначити актуальні питання, які суттєво впливають на рівень ефективності. До їх складу слід віднести:

- недосконалість нормативно-правової бази, яка регламентує різні управлінські ланки фінансового менеджменту комерційного банку;
- недостатній рівень підготовки фахівців банківської справи для роботи як в кризових умовах (період переходу до ринку), так і в ринкових умовах;
- відсутність дієвого взаємозв'язку між функціями фінансового менеджменту комерційного банку та його організаційною структурою;

- недосконала система врахування в організаційній структурі фінансового менеджменту комерційного банку об'єкта управління (активами, пасивами, власним капіталом, зобов'язаннями тощо);
- відсутність достатньої кількості заходів, спрямованих на вдосконалення функціонально-організаційної моделі банківського фінансового менеджменту в контексті взаємозв'язку діяльності фінансової служби;
- розробка та впровадження таких систем контролю, як внутрішній аудит, внутрішньобанківський контроль, системи аналізу якості активів і контролю за рівнем загального ризику, а також систем контролю за діяльністю персоналу банку, які б показали, якою мірою працівники виконують свої обов'язки та наскільки їх дії відповідають законодавству.

Висновки. Дослідження актуальних питань підвищення ефективності банківського фінансового менеджменту показало, що вітчизняні комерційні банки характеризуються відсутністю дієвої виваженої політики управління фінансами. Процес фінансового менеджменту комерційного банку повинен ґрунтуватися на наукових підходах, які здатні забезпечити підвищення рівня діяльності на основі прийняття управлінських рішень. Основою ефективного управління фінансовими потоками банку повинне стати вміння персоналу банку передбачити майбутнє, мислити на перспективу, обов'язковий контроль за рівнем ризику управлінських фінансових рішень. Крім того, менеджери комерційних банків повинні постійно займатися вирішенням актуальних питань, основою яких є підвищення рівня ефективності діяльності банківської установи в умовах ринку.

Список літератури

1. Банківський менеджмент: Підручник / За ред.: д-ра екон. наук, проф. О.А. Кириченка, д-ра екон. наук, проф. В.І. Міщенко, В.П. Щербань, А.П. Яценюка, І.В. Гіленка та ін. – К.: Знання, 2005. – 831 с.
2. Васюренко О.В. Банківський менеджмент: Посібник. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2001. – 320 с.
3. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент у банку: Підручник. – К.: КНЕУ, 2004. – 486 с.

Отримано 13.11.2007

Котовський, В.С. Актуальні питання підвищення ефективності банківського фінансового менеджменту [Текст] / В.С. Котовський // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник наукових праць. - Суми: УАБС НБУ, 2007. – Вип. 21. - С. 225–229.